

BIỆN PHÁP CƠ BẢN BỒI DƯỠNG KIẾN THỨC THỰC TIỄN CHO GIẢNG VIÊN TRẺ CÁC MÔN KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC QUÂN SỰ HIỆN NAY

Nguyễn Đình Lam - Đặng Hồng Thái

Trường Đại học Nguyễn Huệ

Email: dinhlam85@gmail.com

Tóm tắt: Sự phát triển không ngừng về trình độ năng lực nói chung, kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn nói riêng của đội ngũ giảng viên trẻ các môn Khoa học xã hội và nhân văn, của mỗi cán bộ, giảng viên đã góp phần nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo quân đội trong giai đoạn mới. Đây còn là điều kiện cơ bản trong hoạt động nghề nghiệp sư phạm, làm cho bài giảng các môn khoa học xã hội và nhân văn mang hơi thở của thực tiễn sinh động ở đơn vị cơ sở. Mặt khác, là vấn đề quan trọng để giảng viên trẻ không ngừng hoàn thiện nhân cách, qua đó định hướng cho học viên tiếp cận những vấn đề thực tiễn đặt ra trong giai đoạn mới.

Từ khóa: Giảng viên trẻ; các môn khoa học xã hội nhân văn; bồi dưỡng kiến thức thực tiễn.
Nhận bài: 30/11/2021; Phản biện: 04/12/2021; Duyệt đăng: 06/12/2021.

1. Đặt vấn đề

Bồi dưỡng kiến thức toàn diện cho giảng viên trẻ (GVT) trong các trường đại học quân sự vừa đáp ứng yêu cầu cấp thiết trước mắt, vừa là nhiệm vụ cơ bản lâu dài nhằm nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo quân đội giai đoạn mới. Bởi yêu cầu trong giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn (KHXH&NV) ở các trường đại học quân sự không chỉ nhằm trang bị kiến thức lí luận đơn thuần, mà còn góp phần bồi dưỡng kĩ năng công tác, kinh nghiệm thực tiễn cho học viên trong quá trình đào tạo. Giữa người dạy và người học phải luôn đặt ra những yêu cầu khác nhau về trình độ kiến thức, năng lực chuyên môn và kinh nghiệm thực tiễn công tác, đây còn là cơ sở tạo động lực nhằm nâng cao chất lượng dạy - học hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng công tác bồi dưỡng kiến thức thực tiễn cho giảng viên trẻ ở các trường quân sự hiện nay.

Đội ngũ GVT các môn KHXH&NV ở các trường đại học quân sự được đào tạo cơ bản, có bản lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức tốt, xác định rõ chức trách, nhiệm vụ được giao, có chí hướng phấn đấu vươn lên; khả năng tiếp thu nhanh các vấn đề khoa học. Hầu hết giảng viên đã nhận thức sâu sắc về ý nghĩa, tầm quan trọng của việc bồi dưỡng kiến thức và năng lực sư phạm quân sự đáp ứng mục tiêu, yêu cầu đào tạo của nhà trường trong giai đoạn mới; đồng thời họ có trình độ kiến thức và phương pháp giảng dạy phù hợp.

Quá trình công tác, lãnh đạo và chỉ huy các cấp đã quán triệt và triển khai cụ thể các nghị quyết của Đảng, chỉ thị của Bộ Quốc phòng về nâng cao trình độ và năng lực sư phạm, kiến thức thực tiễn chuyên ngành cho đội ngũ GVT các môn KHXH&NV. Các khoa giáo viên luôn xác định việc bồi dưỡng năng lực sư phạm nói chung, kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn nói riêng cho độ ngũ

này là một nhiệm vụ quan trọng, từng bước chuẩn hóa đội ngũ giảng viên giảng dạy bậc đại học. Trên cơ sở kế hoạch chung của nhà trường, các khoa đã chủ động lựa chọn, tạo điều kiện cho nhiều đồng chí đi học lớp bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, chuyển loại chính trị, tạo nguồn sau đại học; kết hợp với công tác phát triển đảng, chuyển từ công nhân viên quốc phòng sang quân nhân chuyên nghiệp. Bên cạnh đó, lãnh đạo, chỉ đạo đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp giảng dạy sát với từng đối tượng; thường xuyên tổ chức cho GVT thông qua bài, giảng thử, kiểm tra, bình giảng, rút kinh nghiệm giảng dạy ở cấp bộ môn, khoa giáo viên và nhà trường.

Trước yêu cầu nâng cao chất lượng giảng dạy các môn KHXH&NV trong tình hình mới, đặt ra vấn đề cấp thiết phải nâng cao chất lượng toàn diện đội ngũ giảng viên, trong đó chú trọng bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho GVT. Tuy nhiên, vấn đề phát triển năng lực sư phạm của GVT nói chung, bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn nói riêng còn hạn chế. Biểu hiện việc đổi mới phương pháp nhưng chưa mạnh mẽ, chưa kết hợp chặt chẽ lí luận và thực tiễn, lí thuyết với thực hành. Trong giảng dạy, đội ngũ GVT ít sử dụng phương pháp nêu vấn đề, kiểm tra, trao đổi, gợi mở nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học viên. Mặt khác, các hình thức, phương pháp bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho GVT chưa thật phong phú.

Thực trạng trên có nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan. Trong đó lãnh đạo và tổ chức triển khai việc bồi dưỡng nâng cao năng lực sư phạm toàn diện, trình độ lí luận và thực tiễn cho GVT chưa thường xuyên; nội dung, phương pháp và cách thức tiến hành có nơi còn chung chung. Một số GVT chưa thực sự đề cao trách nhiệm công tác, tinh thần tự giác học tập, rèn luyện có mặt còn hạn chế. Nhiều đồng chí chưa đầu tư thời gian đúng mức cho vấn đề này: "Một bộ phận giảng viên chưa

theo kịp yêu cầu đổi mới và phát triển giáo dục, thiếu tâm huyết *nghề nghiệp*"(1).

Bên cạnh đó, phương pháp, hình thức tự bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn của GVT chưa phù hợp. Đội ngũ GVT vừa tốt nghiệp ở các trường đại học, ít trải nghiệm trong cuộc sống, công tác, do đó bài giảng của GVT thường thiếu tính thực tiễn, nặng về lí luận. Nhiều bài giảng trên lớp còn mang tính chất thông báo tri thức khoa học, "tái hiện lại các nội dung" chuyên ngành. Khi giải quyết những vấn đề thực tiễn chính trị - xã hội còn mang tính chủ quan, dẫn đến chất lượng chuyên môn giảng dạy của họ có mặt chưa đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới giáo dục - đào tạo nói chung và chất lượng công tác của học viên khi ra trường nói riêng. "Chất lượng, hiệu quả giáo dục và đào tạo còn thấp so với yêu cầu phát triển, nhất là đào tạo nguồn nhân lực trình độ cao. Đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lí chưa đáp ứng yêu cầu"(2).

2.2. Một số biện pháp bồi dưỡng kiến thức thực tiễn cho giảng viên trẻ ở các trường quân sự hiện nay

Xuất phát từ đặc điểm và yêu cầu trên, việc bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho GVT các môn KHXH&NV ở nhà trường quân sự là yêu cầu cơ bản, thiết thực nhằm hoàn thiện phẩm chất, năng lực của GVT. Quá trình này cần tiến hành đồng bộ nhiều nội dung biện pháp, trong đó cần nghiên cứu thực hiện tốt một số vấn đề cơ bản sau:

Một là, nâng cao nhận thức cho cán bộ, giảng viên về ý nghĩa tầm quan trọng việc bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho giảng viên trẻ các môn khoa học xã hội và nhân văn

"Giáo viên là nhân tố quyết định chất lượng giáo dục và được xã hội tôn vinh, "Xây dựng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lí giáo dục là khâu then chốt. Giáo viên phải có đủ đức, tài và phải được chuẩn hóa"(3). GVT là những người đóng góp không nhỏ vào việc nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo. Do vậy họ cần có kiến thức và năng lực toàn diện, bảo đảm vừa đáp ứng yêu cầu trước mắt vừa phục vụ sự nghiệp giáo dục - đào tạo lâu dài, góp phần giáo dục bồi dưỡng thế hệ trẻ mà triển vọng họ là những giảng viên chính, giảng viên cấp cao, những nhà khoa học của Quân đội và đất nước. Thực tế cho thấy, giảng dạy các môn KHXH&NV đặt ra cho người thầy phải có sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa tri thức và kinh nghiệm, giữa lí luận và thực tiễn, nhất là kiến thức thực tiễn nghề nghiệp quân sự mới có thể giúp cho học viên phương pháp giải quyết những vấn đề thực tiễn cuộc sống đặt ra.

Bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho GVT thực chất còn là quá trình tiếp tục hoàn thiện nhân cách của nhà sư phạm, là mối quan hệ biện chứng giữa hai mặt lí luận và thực tiễn trong giảng dạy các môn KHXH&NV. Mặt khác, đây còn là quá trình tiếp tục đào tạo lại ở các khoa giáo viên trong nhà trường, hình thức trực tiếp gắn liền giữa đào tạo và sử dụng đội ngũ sư phạm của nhà trường quân đội; đồng thời còn khắc phục những tư tưởng cho rằng GVT đã tốt nghiệp ở các trường

đại học thì không quan tâm quá trình đào tạo trực tiếp trong môi trường thực tiễn sư phạm quân sự.

Hai là, tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo của khoa, bộ môn trong bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho cho giảng viên trẻ các môn khoa học xã hội và nhân văn

Trước hết, quá trình bồi dưỡng phải được sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo thường xuyên và trực tiếp của cấp ủy, chỉ huy các khoa giáo viên chuyên ngành và cán bộ từng bộ môn. Hàng tháng đề ra các chỉ tiêu, biện pháp lãnh đạo xây dựng đội ngũ giảng viên nói chung, bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho GVT nói riêng, coi đó là nhiệm vụ cơ bản trong xây dựng, phát triển đội ngũ giảng viên hiện nay. Định kì, các cấp trong nhà trường tiến hành tổ chức các lớp tập huấn bồi dưỡng nâng cao trình độ, kiến thức toàn diện về phẩm chất và năng lực sư phạm, nhất là kinh nghiệm thực tiễn giảng dạy của giảng viên, đưa hoạt động này thành nền nếp, chế độ thường xuyên. Mặt khác, tiến hành tổ chức trao đổi kinh nghiệm trực tiếp về hoạt động thực tiễn xã hội, thực tiễn quân sự và hoạt động sư phạm của nhà trường, làm cho GVT lĩnh hội kinh nghiệm hoạt động trong công tác quản lí, chỉ huy bộ đội, từ đó đưa các nội dung vào giảng dạy bảo đảm tính thực tiễn, sinh động của bài giảng.

Thực tế vừa qua, vấn đề này được tổ chức tiến hành tương đối đa dạng, phong phú như: thông qua dự giờ, hoạt động bình giảng, tổ chức thi giảng viên giỏi đối với GVT ở cấp khoa và cấp trường, qua đó phát hiện những hạn chế, trong giảng dạy của mỗi giảng viên, nhất là sự thiếu hụt về kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn của GVT, từ đó rút kinh nghiệm cho từng giảng viên sau mỗi lần lên lớp. Biện pháp này đã thực sự làm cho mỗi GVT tiến bộ và phát triển không ngừng. Ngoài ra cần quan tâm khích lệ các đồng chí có học hàm, học vị, có kinh nghiệm trong nghiên cứu, tổng kết thực tiễn, coi đó là "nguồn tài liệu" quan trọng để GVT học tập, nghiên cứu và tiếp thu những kinh nghiệm bổ ích đưa vào giảng dạy.

Ba là, chú trọng nội dung bồi dưỡng thực tiễn hoạt động sư phạm quân sự và thực tiễn sự nghiệp đổi mới giáo dục - đào tạo của đất nước

Yêu cầu giảng dạy các môn KHXH&NV trong nhà trường quân đội không chỉ trang bị kiến thức lí luận đơn thuần, mà còn góp phần giáo dục rèn luyện phẩm chất nhân cách người cán bộ; đồng thời bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho học viên trong quá trình đào tạo. Vì vậy, nếu GVT hạn chế về kiến thức nói chung và ít kinh nghiệm về kiến thức thực tiễn nói riêng thì khó có thể củng cố uy tín và vị thế của người thầy cũng như yêu cầu đặt ra trong giảng dạy môn KHXH&NV.

Có thể khẳng định, kĩ năng sư phạm nói chung, kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn nói riêng của GVT luôn làm cho nội dung giảng dạy phong phú, sinh động, tay nghề sư phạm của giảng viên được củng cố và phát triển. Do vậy, bồi dưỡng phải toàn diện, kết hợp chặt chẽ giữa bồi dưỡng tri thức khoa học, bản lĩnh chính trị, đạo đức cách mạng, trình độ năng lực chuyên môn cả chiều rộng và

chiều sâu. Trong đó cần tập trung bồi dưỡng kinh nghiệm thực tiễn hoạt động sư phạm quân sự, thực tiễn hoạt động quốc phòng - an ninh; kinh nghiệm trong quản lí, chỉ huy cấp phân đội.

Làm rõ đặc trưng tâm lí hoạt động dạy của người giảng viên nhà trường quân sự, đối tượng hoạt động của người thầy là đối tượng kép (tri thức và nhân cách đã phát triển của học viên). Thực tiễn đó được hệ thống hóa, khái quát hóa trong công trình nghiên cứu khoa học, chuyên đề, bài báo, thông tin khoa học. Đây là những vấn đề mà GVT cần lĩnh hội và vận dụng vào giảng dạy, làm sáng tỏ lí luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật Nhà nước. Đặc biệt là thực tiễn sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, sự nghiệp đổi mới giáo dục - đào tạo trong quân đội để chứng tỏ sự hấp dẫn và sức thuyết phục của giảng viên đối với học viên trong quá trình đào tạo.

Bốn là, kết hợp chặt chẽ các hình thức, biện pháp trong việc bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho cho giảng viên trẻ các môn khoa học xã hội và nhân văn

Đây là vấn đề rất quan trọng và nhận được sự quan tâm chỉ đạo giải quyết của các trường đại học quân sự trong thời gian vừa qua. "Thực hiện đồng bộ các giải pháp phát triển và nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo, coi trọng phát triển năng lực sáng tạo, kĩ năng thực hành" (4).

Bồi dưỡng kiến thức, kinh nghiệm thực tiễn cho cho giảng viên trẻ có thể tiến hành bằng nhiều hình thức như: bồi dưỡng tại khoa, tại nhà trường, cử đi thực tế công tác ở đơn vị, thông qua tọa đàm, trao đổi kinh nghiệm giảng dạy giữa các giảng viên ở nhà trường quân đội; tổ chức giao lưu, trao đổi học tập kinh nghiệm các thể hệ giảng viên đi trước. Trong đó, hình thức bồi dưỡng tại trường là cơ bản nhất để mỗi giảng viên tiếp thu những kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn có tính thiết thực nhằm vận dụng vào giảng dạy, nghiên cứu khoa học.

Trên thực tế, bằng hình thức giao nhiệm vụ, phân công bài giảng, giao chỉ tiêu nghiên cứu khoa học, đề

tài, sáng kiến, sáng chế, hướng dẫn học viên nghiên cứu, hướng dẫn khóa luận, viết báo khoa học để bồi dưỡng kiến thức cho GVT là những hình thức chủ yếu, thiết thực góp phần đạt hiệu quả nhất. Bởi chính môi trường sư phạm quân sự là điều kiện tốt để GVT tự học tập, nghiên cứu, qua đó khái quát các kinh nghiệm bổ ích cho bản thân. Lời giải cho bài toán này là cần có các cơ chế phù hợp trong công tác quản lí đội ngũ giảng viên nhằm tạo động lực say mê, tích cực và kích thích sự hứng thú tìm tòi sáng tạo để mỗi GVT không ngừng tích lũy kinh nghiệm trong hoạt động sư phạm cũng như trong giảng dạy môn KHXH&NV.

3. Kết luận

Trong điều kiện hiện nay, đội ngũ giảng viên trẻ các môn khoa học xã hội và nhân văn, mỗi cán bộ, giảng viên ở các trường đại học quân sự đòi hỏi phải không ngừng nâng cao trình độ năng lực nói chung, kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn nói riêng. Đây còn là điều kiện cơ bản trong hoạt động nghề nghiệp sư phạm, làm cho bài giảng các môn khoa học xã hội và nhân văn mang hơi thở của thực tiễn sinh động ở đơn vị cơ sở nói riêng và thực tiễn xã hội nói chung. Mặt khác, là vấn đề quan trọng để giảng viên trẻ không ngừng hoàn thiện nhân cách, qua đó định hướng cho học viên tiếp cận những vấn đề thực tiễn đặt ra trong giai đoạn mới. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Nghị quyết số 29. Hội nghị Trung ương 8 (Khóa XI), về "Đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo..."*, NXB Chính trị quốc gia, H. 2013, tr.5.
- [2]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội XIII*, tập 1, NXB Chính trị quốc gia, Sự thật, H, 2021, (tr. 138).
- [3]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Nghị quyết Trung ương 4 (Khóa XII) "Về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hoá" trong nội bộ"*, NXB Văn phòng Trung ương Đảng, H. 2016.

Basic measures to foster practical knowledge for young lecturers of social sciences and humanities at military universities today

Nguyen Dinh Lam - Dang Hong Thai

Nguyen Hue University

Email: dinhlam85@gmail.com

Abstract: *There is a continuous development of competence level in general, the knowledge and practical experience of young lecturers of social sciences and humanities in particular. This is also a basic condition in pedagogical professional activities, making the lectures on social sciences and humanities bring the breath of vivid reality at the grassroots unit in particular and in practice. On the other hand, it is an important issue for young teachers to constantly improve their personality, thereby orienting students to approach practical problems posed in the new period.*

Keywords: *Young lecturers, social sciences and humanities, fostering practical knowledge.*